

Meerderjarigheid

Nederlands IPR

Regel van ongeschreven IPR is dat de vraag naar de meerderjarigheid in het algemeen wordt beheerst door het nationaal recht van betrokkene.¹

In de onderhavige casus vormt de vraag naar de meerderjarigheid een voorvraag in de kwesties ten principale en wordt los van de hoofdvraag beantwoord.

Marokkaans recht

De regels zijn neergelegd in de Code de Statut Personnel et des Successions (C.S.P.S.) ofwel *Mudawwana*. Zij komen voort uit islamitisch recht. Volgens dit recht zijn minderjarig zij die de leeftijd van 21 jaar nog niet hebben bereikt (art. 137).

Minderjarigen behoeven voor het aangaan van een huwelijk toestemming van de voogd (art. 9, zie ook de artt. 11, 12 en 148 lid 1).

In verband met de gezagsuitoefening over de kinderen geldt dat de *hadāna* (het verzorgings- en opvoedingsrecht) voor een meisje duurt tot haar huwelijksvoltrekking, voor een jongen tot zijn puberteit (art. 102).

Voogdij ten aanzien van het vermogen en de rechtshandelingen van de kinderen wordt uitgeoefend tot zij 'handelingsbekwaam' zijn (art. 149).

Turks recht (gerecipeerd Zwitsers recht)

Volgens dit recht zijn meerderjarig zij die de 18-jarige leeftijd hebben bereikt (art. 11 Turks BW), met mogelijkheid van dispensatie (art 12). Minderjarigen kunnen zich niet dan met toestemming van hun wettelijke vertegenwoordiger door handelingen verplichten (art. 16 lid 1).

Overzicht van de relevante beslissingen

Ktr Amsterdam 6 oktober 1980, NIPR 1984, 241

Ktr Leiden 4 maart 1982, NJ 1983, 700

Rb 's-Gravenhage 10 oktober 1983, NIPR 1984, 094

Rb 's-Gravenhage 14 oktober 1983, NIPR 1984, 095

Hof Arnhem (HR 26 maart 1982, NJ 1982, 318)

Nadere beschouwingen over de beslissingen

In de hierna opgenomen casus is de vraag naar de meerderjarigheid van betrokkenen steeds een voorvraag die moet worden beantwoord alvorens overgegaan kan worden tot de beantwoording van de hoofdvraag. De voorvraag wordt zelfstandig behandeld. Met uitzondering van de Ktr Lei-

den (nr. 2, p. 117) wijken de rechters niet af van de ongeschreven IPR-regel inhoudende dat de vraag naar de meerderjarigheid in het algemeen beheerst wordt door het nationale recht van betrokkene. De Ktr Leiden wijkt van de regel af door overwegende betekenis te hechten aan aanknopingspunten die wijzen op het aanwezig zijn van een band met Nederland respectievelijk het ontbreken van een band met Marokko.

Denkbaar is dat afwijking van het IPR-beginsel gerechtvaardigd wordt met een beroep op de Nederlandse openbare orde, dan wel het recht op vrij huwen. Aan de islamitische opvattingen van de vader, tevens nationaal recht van betrokkene, wordt in casu geen voorrang gegeven boven andere mogelijke aanknopingspunten (zie ook IPR-huwelijkssluiting, in het bijzonder toestemming tot het aangaan van een huwelijk, p. 24 e.v., nr. 3, p. 33).

Er zij overigens op gewezen dat met name bij toepassing van Nederlandse interne wetgeving aan de vraag naar de meerderjarigheid vaak geen IPR-overwegingen worden gewijd.

Beschrijving van de beslissingen

1. Ktr Amsterdam 6 oktober 1980, NIPR 1984, 241

feiten: Een 19-jarige, sedert twee jaar in Nederland verblijvende Marokkaanse jongen, wenst in Nederland in het huwelijk te treden met een Nederlandse vrouw. Zijn vader is overleden. Hij verzoekt huwelijks toestemming aan de kantonrechter.

De Ktr: Blijkens art. 9 C.S.P.S. heeft betrokkene gezien zijn minderjarigheid, voor het aangaan van een huwelijk de toestemming nodig van zijn voogd. Ingevolge art. 148 C.S.P.S. wordt de voogdij door de vader uitgeoefend, en wanneer deze ontbreekt, door de rechter. De kantonrechter verleent vervangende toestemming.

2. Ktr Leiden 4 maart 1982, NJ 1983, 700

feiten: Een 19-jarige Marokkaanse vrouw (X), die gehuwd is geweest en vervolgens is gescheiden, wenst in Nederland in het huwelijk te treden met een niet-islamitische man. Haar vader weigert toestemming tot het aangaan van het huwelijk. X verzoekt de kantonrechter om vervangende toestemming.

De Ktr overweegt dat onweersproken is gelaten dat zij van jongsafaan in de Nederlandse samenleving is opgegroeid en geen enkel contact meer heeft met haar familie in Marokko. De domiciliaire wetgeving, te weten de Nederlandse, prevaleert daarom boven de nationale wetgeving, te weten de Marokkaanse.

Naar Nederlands recht is betrokkene door haar eerder huwelijk gevolgd door echtscheiding meerderjarig geworden. Zij wordt niet ontvangen in haar verzoek tot het verkrijgen van toestemming.

3. Rb 's-Gravenhage 10 oktober 1983, NIPR 1984, 094

De Rb spreekt de echtscheiding uit tussen Marokkaanse echtgenoten. Met betrekking tot de voorziening in het gezag na echtscheiding over het oudste kind dat de 21-jarige leeftijd heeft bereikt, overweegt de rechtbank dat volgens te dezen geldende regels van Nederlands internationaal privaatrecht aan de hand van het nationale recht van het kind dient te worden beoordeeld of het minderjarig is. 'Ingevolge art. 137 Marokkaanse C.S.P.S. is het kind van partijen, (...) in verband met het bereiken van de 21-jarige leeftijd meerderjarig, zodat niet in het gezag over hem behoeft te worden voorzien'.

4. *Rb 's-Gravenhage 14 oktober 1983, NIPR 1984, 095*

feiten: Op 1 januari 1965 is A als onwettig kind uit een Turkse vrouw (X) geboren. In 1976 wordt vastgesteld dat een Turkse man (Y) de vader van A is. Y wordt veroordeeld tot een onderhoudsbijdrage ten behoeve van A.

X en A wonen sedert 1978 in de BRD. Y heeft tot 1978 aan zijn onderhoudsverplichting voldaan. In het kader van verhaal in het buitenland van de onderhoudsuitkering na die tijd komt de vraag aan de orde of A meerderjarig is en wie als vertegenwoordiger voor A moet optreden.

De Rb overweegt dat ten aanzien van de vraag naar de meerderjarigheid Turks recht als nationaal recht van het kind van toepassing is. Volgens Turks recht is A sedert 1 januari 1983 meerderjarig en kan hij niet meer wettelijk vertegenwoordigd worden door zijn moeder. De Raad voor de Kinderbescherming dient over een volmacht te beschikken om als vertegenwoordiger te kunnen optreden.

5. *Hof Arnhem* (HR 26 maart 1982, NJ 1982, 318)

Met betrekking tot de onderhoudsverplichting van een Turkse vader ten aanzien van zijn kind, voert de Raad voor de Kinderbescherming aan dat deze ingevolge Turks recht is blijven doorlopen, nadat het kind meerderjarig is geworden, omdat het zijn opleiding ook na deze leeftijd voortzet. De vader ontkent deze stelling niet.

Het Hof gaat uit van de juistheid van een en ander.

Noten

1. J.G. Sauveplanne, Elementair internationaal privaatrecht, Deventer 1986, p. 30.